

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชน บ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Development of an Integrated Learning Management Model Using a
walking Map on the Narratives of Ban Chalong Community for
Prathomsuksa 4 Students

ปสุตา แก้วมณี¹ ไพวรัญ พนมอุปการ² อัจฉราพรรณ พุ่มผกา³ ภารทิพย์ สุขเพิ่ม⁴
และสุวิชา วิริยมานวงษ์⁵

Pasuta Kaewmanee, Paiwarun Phanoomupparkan, Aujcharapun Pumpaka
Porntip Sookperm and Suwicha Wiriyananuwong

Received: November 01, 2024

Revised: December 27, 2025

Accepted: January 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง และ 2) พัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านฉลอง จำนวน 70 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินทักษะการสื่อสารวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน ได้แก่ เรื่องที่ 1 รู้จักแผนที่ เรื่องที่ 2 แผนที่เดินดิน เรื่องที่ 3 เตรียมความพร้อมก่อนลงชุมชน เรื่องที่ 4 แผนที่เดินดินเยือนถิ่นฉลอง

¹⁻⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต; Phuket Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: Pasuta.k@pkru.ac.th, Tel. 061-9915459

และเรื่องที่ 5 เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.76) และ 2) ผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลำดับแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 2.40$, $\sigma = 0.60$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับดี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 48.57 รองลงมาคือ ความเชื่อมโยงกับแผนที่เดินดิน ($\mu = 2.31$, $\sigma = 0.67$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับดี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 45.71 สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความคิดสร้างสรรค์ ($\mu = 2.06$, $\sigma = 0.72$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับดี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 48.57

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ, แผนที่เดินดิน, แผนการจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research article were 1) to develop an integrated learning management model using a walking map on the Narratives of Ban Chalong Community; and 2) to develop communication skills of Prathomsuksa 4 students through integrated learning management with a walking map on the Narratives of Ban Chalong Community. The sample group consisted of 70 Prathomsuksa 4 students studying in the second semester of the 2023 academic year at Ban Chalong School. The volunteer selection method was used. The research instruments were a learning management model quality assessment form and a communication skills assessment form. Data were analyzed using percentages, mean, and standard deviations. The research results found that 1) the integrated learning management model using a walking map on the Narratives of Ban Chalong Community of Prathomsuksa 4 students consisted of 5 learning management plans, namely, Topic 1: Getting to Know Maps, Topic 2: Walking Maps, Topic 3: Preparation before Going to the Community, Topic 4: Walking Map Visiting Chalong area, and Topic 5: the Narratives of Ban Chalong Community. The overall evaluation results were at a very good level ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.76); and 2) in terms of the analysis of communication skills of the integrated learning management model using a walking map on the Narratives of Ban

Chalong Community, when considering each aspect, it was found that the aspect of learning resource sequence had the highest mean value ($\mu = 2.40$, $\sigma = 0.60$), and most students had good skills (34 students, accounting for 48.57 percent). The second highest mean value was the aspect of connection with walking map ($\mu = 2.31$, $\sigma = 0.67$), with most students having good skills (32 students, accounting for 45.71 percent). The aspect with the lowest mean value was creative thinking ($\mu = 2.06$, $\sigma = 0.72$), Most students had good skills, 34 people, or 48.57 percent.

Keywords: Integrated Learning Management, Walking Map, Learning Management Plan

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา และการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ เป็นการมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้สอนจะต้องมีวิธีการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และทักษะที่ควรพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ ซึ่งมีหลายรูปแบบตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนบางส่วน จนถึงผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งหมด และผู้สอนต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านการรู้คิด ปัจจัยด้านแรงจูงใจและอารมณ์ ความรู้สึก ปัจจัยด้านพัฒนาการสังคม ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป (ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาแนวทางการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติไว้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มีการระบุตัวบ่งชี้ไว้ในมาตรฐานที่ 6 ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้มาเป็นผู้ชี้แนะความรู้และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสืบค้น ค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเอง มีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสิ่งที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการ

จัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณภาพและจริยธรรมของผู้เรียน ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีที่หลากหลายต่อเนื่อง ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559)

ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ นอกจากผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในหลายด้าน ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ ทักษะการสอน เทคนิคการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม น่าสนใจ และบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ผู้สอนยังจำเป็นต้องรู้จักการเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ดีและเป็นเครื่องมือมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เพราะสื่อและแหล่งการเรียนรู้จะเป็นตัวกลางที่สำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันมีมากมายหลากหลายรูปแบบด้วยกัน แต่ไม่ว่าจะเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้รูปแบบใดก็ตาม ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2563) ซึ่งหนึ่งในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และปราชญ์ชุมชนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ แผนที่เดินดิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเครือข่ายจิตอาสา (2563) ที่กล่าวว่า แผนที่เดินดินเป็นเครื่องมือขั้นแรกที่สำคัญและเหมาะสมที่จะเป็นบันไดขั้นแรกของการศึกษาชุมชน เพราะทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนได้อย่างครบถ้วน ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุดเพราะได้มาจากการสังเกตด้วยตัวเอง ทำให้เห็นกลุ่มเป้าหมายที่จะทำงานต่อได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง การรู้จักและเข้าใจโครงสร้างองค์กรชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจะช่วยให้เราเห็นได้ชัดเจนถึงมิติความสัมพันธ์ในชุมชนว่าคนกลุ่มไหนมีบทบาทต่อชุมชนเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรหรือขัดแย้งกับกลุ่มไหนบ้าง เป็นข้อมูลที่จะช่วยให้เราจัดการความสัมพันธ์ของเรากับชุมชนได้ศักยภาพของชุมชนอยู่ที่การรวมตัวเป็นกลุ่มหรือเครือข่าย องค์กรชุมชนจึงเป็น “ทุนทางสังคม” ที่สำคัญในการแก้ปัญหาและการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ทั้งรูปแบบของงานวิจัย และงานบริการวิชาการภายใต้การทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และจากการสัมภาษณ์คนในชุมชน ผู้นำชุมชน บุคลากรทางการศึกษา ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ตำบลคลอง อำเภอมือง

ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า ตำบลฉลอง ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ความหลากหลายของวัฒนธรรมพื้นถิ่น มีสถาปัตยกรรมที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น มีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีภูมิปัญญาชุมชนที่ต้องร่วมอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งมีสถานที่ที่สำคัญ ภูมิปัญญาพื้นถิ่น และวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและยังไม่ใช่รู้จักของคนในชุมชน เยาวชน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรอันทรงคุณค่าที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลฉลอง ทางคณะผู้วิจัยเห็นควรว่าควรมีการพัฒนาให้เยาวชนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่สำคัญของชุมชน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรที่เป็นสถานที่สำคัญ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และความรู้อันทรงคุณค่าจากปราชญ์ชุมชน อีกทั้งสามารถสร้างการรับรู้และบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนของตนเองให้คนในชุมชนและนอกชุมชนที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้รู้จักและเห็นคุณค่าของสถานที่สำคัญ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชนบ้านฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย *ประชากร* ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านฉลอง ตำบลฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต จำนวน 70 คน ได้มาด้วยวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) โดยคณะผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกและเกณฑ์การคัดออก ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า ได้แก่ 1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านฉลอง 2) ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยจะต้องเต็มใจทั้งนักเรียนและผู้ปกครอง

เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตลอดในช่วงเวลาที่กำหนด คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาสาเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยความเต็มใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ที่เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) สำหรับเกณฑ์คุณภาพพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของข้อคำถามแต่ละข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

คุณภาพมากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00
คุณภาพมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50
คุณภาพปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50
คุณภาพน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50
คุณภาพน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50

2. แบบประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubric) ใช้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านฉลอง จำนวน 70 คน โดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น แต่ละประเด็นมีระดับความสามารถ (Performance Levels) 3 ระดับ ดังนี้

รายการประเมิน	ระดับทักษะการสื่อสาร		
	ดีมาก (3)	ดี (2)	ควรปรับปรุง (1)
ความคิดสร้างสรรค์	มีมุมมองที่แปลกใหม่น่าสนใจ	มีมุมมองที่แปลกใหม่บ้าง	ไม่มีมุมมองที่แปลกใหม่
ความเชื่อมโยงกับแผนที่เดินดิน	เรื่องเล่าเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ครบทั้ง 9 แหล่ง	เรื่องเล่าเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ 5-8 แหล่ง	เรื่องเล่าเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ 1-4 แหล่ง
การลำดับแหล่งเรียนรู้	สามารถอธิบายเหตุผลในการเรียงลำดับแหล่งเรียนรู้ได้ครบถ้วน	สามารถอธิบายเหตุผลในการเรียงลำดับแหล่งเรียนรู้ได้บางส่วน	ไม่สามารถอธิบายเหตุผลในการเรียงลำดับแหล่งเรียนรู้ได้

รายการประเมิน	ระดับทักษะการสื่อสาร		
	ดีมาก (3)	ดี (2)	ควรปรับปรุง (1)
การใช้น้ำเสียง	พูดเสียงดังชัดเจน และ น้ำเสียงเป็นธรรมชาติ	พูดเสียงดังชัดเจน หรือ น้ำเสียงเป็นธรรมชาติ	พูดเสียงไม่ชัดเจน น้ำเสียงไม่เป็นธรรมชาติ
การสื่อสาร	พูดต่อเนื่องไม่ติดขัด สื่อสารได้ชัดเจน	พูดไม่คล่องแคล่ว แต่พอ สื่อสารได้	พูดติดขัด หยุตพูดเป็น พัก ๆ สื่อสารไม่ชัดเจน

สำหรับเกณฑ์คุณภาพจะพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของข้อคำถามแต่ละ (Best, J.W., 1977) ดังนี้

ทักษะการสื่อสารควรปรับปรุง	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66
ทักษะการสื่อสารระดับดี	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33
ทักษะการสื่อสารระดับดีมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ประวัติความเป็นมาและบริบทชุมชนบ้านฉลอง
2. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติและบริบทของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. นำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อออกแบบ วางแผนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง ดังนี้

1. ประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 5 ครั้ง กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และปราชญ์ชุมชน จำนวน 8 คน
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
แผนที่ 1 รู้จักแผนที่	1) การเรียนรู้สัญลักษณ์ 2) การเรียนรู้องค์ประกอบของแผนที่ 3) การสร้างแผนที่	2
แผนที่ 2 แผนที่เดินดิน	1) การสำรวจโรงเรียน 2) การสร้างแผนที่เดินดิน	2
แผนที่ 3 เตรียมความพร้อมก่อนลงชุมชน	1) การสำรวจ 2) การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) การตั้งคำถามโดยใช้เครื่องมือ 7 ชั้นในการเรียนรู้ชุมชน 4) การบันทึกข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูล	4
แผนที่ 4 แผนที่เดินดินเยือนถิ่นฉลอง	1) การลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 แหล่ง ได้แก่ วัดฉลอง วัดหลวงปู่สุภา อ่างเก็บน้ำคลองกะทะ ศูนย์การเรียนรู้ผู้ใหญ่ปรีชา สวนผักกูดทอง สวนผักเหมียงคุณสัญญา ศูนย์การเรียนรู้มวยไทย ต้นทุเรียนร้อยปี และอ้ามฉลอง เพื่อสำรวจพูดคุย สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน	8
แผนที่ 5 เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง	1) ให้ผู้เรียนแต่ละคนสรุปประเด็นการเรียนรู้และเล่าเรื่องชุมชนบ้านฉลองผ่านการวาดแผนที่เดินดิน พร้อมทั้งนำเสนอ	4

3. ออกแบบและพัฒนาแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยคณะผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ จากนั้นนำแบบประเมินคุณภาพให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมิน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4. ออกแบบและพัฒนาแบบประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน แบ่งประเด็นในการประเมินเป็น 5 ประเด็น แต่ละประเด็นมีระดับความสามารถ 3 ระดับ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและประเมิน จำนวน 2 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ที่ออกแบบและพัฒนาแล้วในขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ฯ ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพในขั้นตอนที่ 3 แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านฉลอง จำนวน 70 คน

ขั้นตอนที่ 5 ให้ผู้เรียนแต่ละคนสรุปประเด็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเล่าเรื่องชุมชนบ้านฉลองผ่านที่เดินดิน พร้อมทั้งนำเสนอ โดยคณะผู้วิจัยประเมินทักษะการเล่าเรื่องของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์คุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้าน โดยใช้อยู่ละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน โดยนักเรียนร่วมกับครูสำรวจข้อมูลสำคัญของชุมชนบ้านฉลอง เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สถานที่สำคัญ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน จัดกิจกรรมการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ชาวบ้าน การถ่ายภาพ และการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับชุมชน การฝึกทักษะการเล่าเรื่อง และการออกแบบชิ้นงานที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน คือ แผนที่ 1 รู้จักแผนที่ แผนที่ 2 แผนที่เดินทาง แผนที่ 3 เตรียมความพร้อมก่อนลงชุมชน แผนที่ 4 แผนที่เดินทางเยือนถิ่นฉลอง พร้อมทั้งวางแผนการเรียนรู้ให้มิต้งการทำงานกลุ่มและการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนลงพื้นที่ชุมชนบ้านฉลองเพื่อสำรวจสถานที่สำคัญและเก็บข้อมูล ใช้แผนที่เดินทางในการวางแผนและนำเสนอเส้นทางสำรวจ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสังเกต การตั้งคำถาม และการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การเล่าเรื่องผ่านการออกแบบชิ้นงาน นักเรียนออกแบบชิ้นงาน เช่น แผนที่เดินทางพร้อมภาพประกอบ การเล่าเรื่องผ่านวิดีโอ นักเรียนนำเสนอผลงานและเล่าเรื่องราวชุมชนบ้านฉลองต่อเพื่อนและครู

ทั้งนี้ เมื่อคณะผู้วิจัยได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินทาง เรื่องเล่าชุมชนบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำรูปแบบดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพรูปแบบ แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินทาง เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านแผนการจัดการเรียนรู้			
1.1 ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	ดีมาก
1.2 แผนการจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน	5.00	0.00	ดีมาก
1.3 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัด แนวคิดสำคัญ และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	4.00	0.71	ดี
รวม	4.67	0.24	ดีมาก

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
2. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน			
2.1 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	5.00	0.00	ดีมาก
2.2 เวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.60	0.55	ดีมาก
2.3 กิจกรรมมีความหลากหลาย	4.00	0.00	ดี
2.4 กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน	5.00	0.00	ดีมาก
2.5 กิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อสาร	5.00	0.00	ดีมาก
2.6 กิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน แผนที่เดินดิน	4.20	0.84	ดี
รวม	4.63	0.14	ดีมาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล			
3.1 มีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้/ตัวชี้วัด	4.00	0.71	ดี
3.2 รายการและเกณฑ์การประเมินสามารถสะท้อนทักษะการ สื่อสารของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	0.89	ดี
รวม	4.20	0.57	ดี
ภาพรวม	4.56	0.76	ดีมาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน โดยเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า คุณภาพการจัดการเรียนรู้ฯ ในภาพรวมของทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.24) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และแผนการจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) 2) ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.14) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน และกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.57) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการและเกณฑ์การประเมินสามารถสะท้อนทักษะการสื่อสารของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.89) และมีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

2. ทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง

รายการประเมิน	จำนวนนักเรียน (ร้อยละ)			μ	σ	ระดับทักษะ
	ควรปรับปรุง	ดี	ดีมาก			
1. ความคิดสร้างสรรค์	16 คน (22.85)	34 คน (48.57)	20 คน (28.57)	2.06	0.72	ดี
2. ความเชื่อมโยงกับแผนที่เดินดิน	8 คน (11.43)	32 คน (45.71)	30 คน (42.86)	2.31	0.67	ดี
3. การลำดับแหล่งเรียนรู้	4 คน (5.71)	34 คน (48.57)	32 คน (45.71)	2.40	0.60	ดีมาก
4. การใช้น้ำเสียง	13 คน (18.57)	26 คน (37.14)	31 คน (44.29)	2.26	0.76	ดี
5. การสื่อสาร	12 คน (17.14)	29 คน (41.43)	29 คน (41.43)	2.24	0.73	ดี

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน โดยเก็บข้อมูลกับประชากร จำนวน 70 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการลำดับแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 2.40$, $\sigma = 0.60$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับดี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 48.57 รองลงมาคือ ความเชื่อมโยงกับแผนที่เดินดิน ($\mu = 2.31$, $\sigma = 0.67$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับดี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 45.71 สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความคิดสร้างสรรค์ ($\mu = 2.06$, $\sigma = 0.72$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับดี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 48.57

ภาพที่ 1 ผลงานการนำเสนอทักษะการสื่อสารผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5 การเล่าเรื่องผ่านการออกแบบชิ้นงาน ทั้งนี้ เมื่อคณะผู้วิจัยได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำรูปแบบดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพรูปแบบ พบว่า คุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ประวัติความเป็นมาและบริบทชุมชนบ้านฉลอง ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการต่อด้วยแผนที่เดินดิน ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ที่ออกแบบและพัฒนาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ฯ ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น และได้ศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินจากบุญชม ศรีสะอาด (2560) ทำให้ได้แบบประเมินที่มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนที่ 5 ให้ผู้เรียนแต่ละคนสรุปประเด็นการเรียนรู้และเล่าเรื่องชุมชนบ้านฉลองผ่านที่เดินดิน พร้อมทั้งนำเสนอ โดยคณะผู้วิจัยประเมินทักษะการเล่าเรื่องของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้

แบบประเมินทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตดา ยอดแสง และสมพงษ์ เผือกเอี่ยม (2567) พบว่า การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการนำหลักการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เส้นโค้งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะการเรียนรู้และการใช้พหุประสาทสัมผัส มาเป็นแกนหลักในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกับขั้นตอนในการถ่ายทอดสู่เยาวชน 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สร้างเยาวชนให้มีความสามารถในการเรียนรู้และมีพื้นที่ปลอดภัยโดยการฟังเสียงเป็นต้นแบบ ขั้นที่ 2 พัฒนาความรู้และทักษะการคิดพื้นฐาน การจดบันทึก การฟังและการตั้งคำถาม และขั้นที่ 3 ใช้ความรู้และทักษะในบริบทจริงและถ่ายทอดให้กับผู้อื่น และใช้ทรัพยากรที่มีในโรงเรียนหรือในชุมชนมาเป็นสื่อในการเรียนการสอน ออกแบบให้กิจกรรมมีความต่อเนื่อง และมีระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ประเมินผลการออกแบบและผลลัพธ์การเรียนรู้ ด้วยการสนทนากลุ่ม การสังเกต และการจดบันทึกกับครูและเยาวชน ช่วยให้เยาวชนมีความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดความใส่ใจและเห็นประโยชน์ของการเรียนมากขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการคิด ด้านการเรียนรู้และการใช้ชีวิตมากขึ้น การสื่อสารตลอดจนสามารถทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงตัวเองจากภายในได้อย่างแท้จริง อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา สุโกไส สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ ศิริพร พิงเพ็ชร และพรชัย เจดามาน (2564) พบว่า บริบทของการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน “แผ่นดินถิ่นรักษ์” ประกอบด้วย แผ่นดินถิ่นรักษ์ เมืองผู้กล้าพระยาแล ศิลปะวรรณกรรมวัฒนธรรมประเพณี ความงามล้ำค่าผ้าไหมพื้นบ้าน และสืบสานภาษาไทยถิ่นอีสาน และรูปแบบของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบผสมผสาน “แผ่นดินถิ่นรักษ์” มี 4 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และข้อมูลป้อนกลับ และความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก

2. ทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และแผนการจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน 2) ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน และกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อสาร และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายการและเกณฑ์การประเมินสามารถสะท้อนทักษะการสื่อสารของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะการสื่อสารโดย

การเล่าเรื่องชุมชนบ้านฉลองผ่านแผนที่เดินดิน ภายใต้งานวิจัยดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และขั้นตอนที่ 5 การเล่าเรื่องผ่านการออกแบบชิ้นงาน โดยคณะผู้วิจัยออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง อย่างเป็นระบบและขั้นตอน และเมื่อนำไปใช้กับผู้เรียนแล้ว ได้ออกแบบเครื่องมือวัดทักษะการสื่อสารของนักเรียน โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบประเมินจากบุญชม ศรีสะอาด (2560) ทำให้ได้แบบประเมินที่มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการและสามารถวัดทักษะการสื่อสารของนักเรียนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรณ เจนสันติกุล (2564) พบว่า ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นกรณีศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในส่วนของภาคทฤษฎีและภาคการฝึกปฏิบัติ และผู้เรียนมีทักษะการวางแผนในการเตรียมการลงพื้นที่เพื่อเข้าศึกษาในชุมชน มีทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาของชุมชน และได้นำข้อปัญหามาถกเถียงวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการแก้ไขอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีทักษะการสื่อสารและการนำเสนองานด้วยการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ชุมชน เช่น ผังเครือญาติ โครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ภูมิตินชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติชีวิต แผนที่เดินดิน และระบุข้อดี ข้อเสีย การนำไปใช้ของเครื่องมือได้ อย่างเป็นระบบ ส่วนพฤติกรรมผู้เรียน ต้องมีความกระตือรือร้นและมีความสนใจมากขึ้นในการเรียนรู้ และทำให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความแตกต่างจากการฟังบรรยายอย่างเดียวในชั้นเรียน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวิทย์ ถูณีก และลำไย สีหามาศย์ (2567) พบว่า ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้แบบการแสดงบทบาทสมมติร่วมกับเทคนิค CIRC เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส จันทรพวง (2567) พบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การสอนสามารถพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริงร่วมกับชุมชน ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้จากการทำโครงการ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับอัตลักษณ์นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงออกแบบร่วมกับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 (HEART Model) มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน (4) การวัดและประเมินผลและ

3) ประเมินรูปแบบ ด้านความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากแนวคิดการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้เกิดความรู้ใหม่ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการเล่าเรื่องชุมชนบ้านฉลองผ่านแผนที่เดินดิน ภายใต้ งานวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาบริบทชุมชน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) การออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 5) การเล่าเรื่องผ่านการออกแบบชิ้นงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาอื่น ๆ สามารถนำแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เรื่องเล่าชุมชนบ้านฉลอง ที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและบริบทของชุมชนของตนเองได้

2. หน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ที่พัฒนาขึ้นไปเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนควรมีการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา
2. ผู้สอนควรมีการวัดทักษะด้านอื่น ๆ เช่น วัดทักษะการตั้งคำถาม วัดทักษะการทำงานเป็นทีม วัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
3. ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยแผนที่เดินดิน ที่พัฒนาขึ้นไปบูรณาการร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ หรือการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2563). *การจัดการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เครือข่ายจิตอาสา. (2567). *แผนที่เดินดิน*. เข้าถึงได้จาก <https://www.volunteerspirit.org>
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี : พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2562). *หลักการจัดการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: บทสะท้อนจากประสบการณ์และ การเรียนรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*, 2(3), 78-85.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10), กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปณิตดา ยอดแสง และสมพงษ์ เผือกเอี่ยม. (2567). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากฐานทรัพยากรชุมชนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี*, 4(1), 55-63.

- ภาณุวิทย์ อุทนี และลำไย สี่หามาตย์. (2567). ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบการแสดงบทบาทสมมติร่วมกับเทคนิค CIRC เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสาร มจร อุบล* *ปริทรรศน์*, 9(1), 1599-1612.
- มนัส จันทรพวง (2567) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัย วิชาการ*, 7(6), 81-95.
- ลักขณา สุกใส สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ ศิริพร พึ่งเพ็ชร และพรชัย เจดามาน. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชน ยั่งยืนการผลิตผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ผ้าไหมพื้นเมือง” บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนจังหวัดชัยภูมิ. *Journal of Buddhist Anthropology*, 6(7), 382-398.
- Best, J. W. 1977. *Research in Education*. (3rd ed.) Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc.